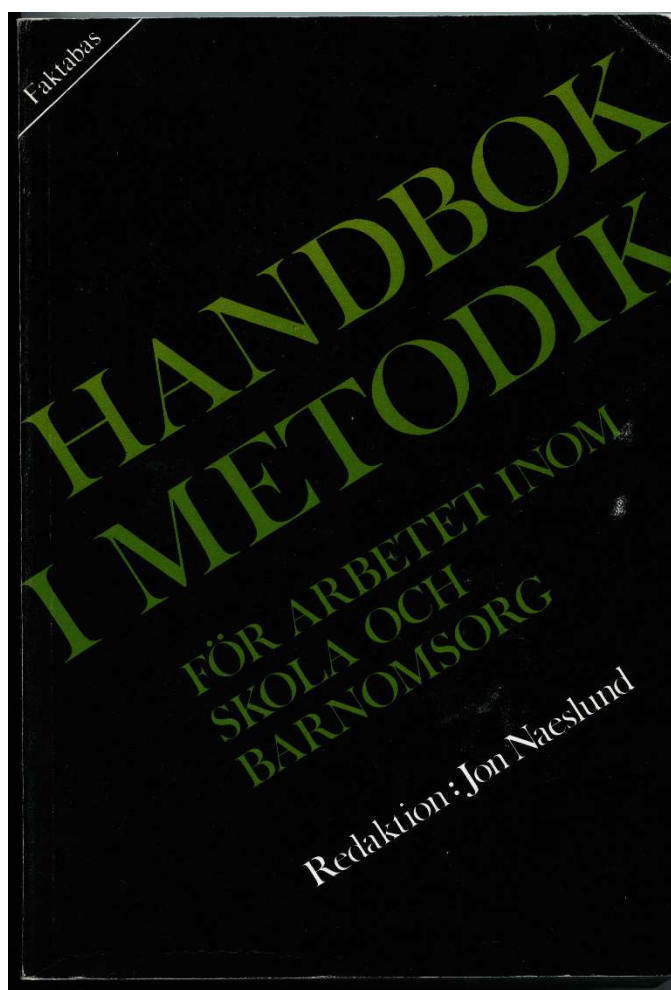

Faksimil, endast omslag och framvagn t.o.m. p. 9

Jon Naeslund (ed.), *Handbok i metodik*,
Liber Utbildningsförlaget, Stockholm 1984, 360 p.

Innehåller kapitlet Donald Broady, "Den dolda läroplanen", pp. 275–280,
vilket består av ett utdrag ur artikeln "Den dolda läroplanen",
Kritisk utbildningstidskrift, vol. IV, nr 16, 1980, pp. 4–55

Handbok i metodik

*för arbetet inom
skola och
barnomsorg*

Redaktion Jon Naeslund

Liber Utbildningsförlaget

Liber Utbildningsförlaget
162 89 Stockholm

Upplysningar och beställningsorder:
Liber distribution
Läromedelsorder
162 89 STOCKHOLM
tfn 08-739 91 00

Faktabas

FAKTABAS
handböcker från Utbildningsförlaget

Denna bok ingår i Utbildningsförlagets serie
handböcker för utbildningsväsendet

Redaktion Jon Naeslund

**Omslag och
formgivning** Johan Ogden

Fotografier Sten Bojing
(s 257 dock Beppe Arvidsson)

Teckningar Bengt E Svensson

**Teknisk
produktion** Barbro Ogden

**Tekniska
data** *Sättning:* 10/12 Times
Tryckmetod: Offset
Papper: 100 g matt Offblade
Omslag 260 g präglad Inverbrush
Bindning: Textilhäftad

Presslagd: Februari 1984

© Liber Utbildningsförlaget
ISBN 91-40-71097-1 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Bohusläningens Boktryckeri AB, Uddevalla 1984

Förord

”De pedagogiska vindarna har en tendens att växla riktning ganska ofta. Då behövs en stadig grund att stå på, om man inte ska förlora fotfästet i sitt arbete.”

Citatet är hämtat ur en av artiklarna i boken. De pedagogiska vindarna blåste länge i den riktningen att våra studenter ställde sig rätt kallsinniga till handböcker och läroböcker. Medvind hade däremot olika slag av debattböcker. Mycket talar för att vinden nu har vänt och att såväl enskilda studerande som linje- och utbildningsnämnder i allt högre grad efterlyser kurslitteratur som ger ”en stabil grund att stå på”.

När det gäller lärarutbildningen och övrig grundutbildning i pedagogik, har den ändrade inställningen sannolikt inte enbart med nyckfulla vindriktningar att göra. Vår skola har under senare år genomgått så stora förändringar att saklig information känns nödvändig. Här kan som några få exempel nämnas företeelser som arbetsenheter, läroplan, samlad skoldag, decentraliserad beslutsrätt och en förändrad syn på specialundervisningens organisation.

En handbok i metodik ska inte syfta till likriktning. Det skulle – om inte annat – strida mot tankegångarna i våra läroplaner, i synnerhet den senaste: Läroplan för grundskolan (Lgr 80), som ger läraren stor frihet ifråga om metodval. Men om man ska kunna utforma en egen metodik och delta i skoldebatten, är ett sakligt faktaunderlag nödvändigt.

Ska en handbok i metodik vara ett enmansverk eller ett samlingsarbete? För det förra talar värdet av enhetlighet i framställningen, för det senare omöjligheten för *en* författare att spänna över hela ämnesbredden. Vi har därför valt det senare alternativet. I en inledning har vi försökt peka på några samband mellan de olika bidragen för att därmed göra det möjligt för läsaren att genom en syntes se helheten bakom de olika delarna i boken.

Jon Naeslund

Innehåll

Bokens medarbetare 10–11

Inledning 12–16

Kunskapssynen i Läroplanen för grundskolan 17–30 Ämnet eller eleven? 17 · Om kunskapssyn 18 · Var står Lgr 80? 21 · ”Mål och riktlinjer” och andra delar av Lgr 80 27 · Sammanfattning 28

Några viktiga grundvalar för metodiken i skolan 31–64 Grundvalar byggda på ideologi 35 · Grundvalar byggda på personligheten 40 · Grundvalar byggda på erfarenheter sedan århundraden tillbaka 44 · Grundvalar byggda på psykologisk-pedagogisk forskning 48

Att arbeta i förskola 65–76 Förskolans historia och organisation 65 · Några speciella barngrupper 67 · Samhällets ansvar för förskolan 68 · Förskolan som komplement till hemmet 69 · Arbetslaget i förskolan 70 · Förskolans innehåll och förskollärarens arbetsuppgifter 70 · En dag på dagis 74 · Till slut 76

Arbetet på lågstadiet 77–90 Att lära sig läsa, skriva och räkna – en livslång process 78 · Likheter och olikheter mellan och inom stadierna 79 · Små och stora pedagogiska problem 79 · Att arbeta med en heterogen barngrupp 80 · Fler vuxna med ansvar för samma grupp 81 · Ett förändrat arbetsätt 82 · Det egna stadiets pedagogiska tradition 88 · Att ha en grund att stå på när de pedagogiska vindarna växlar 89

Lärare på mellanstadiet 91–104 Vad krävs av en mellanstadielärare? 91 · Att ta emot elever på mellanstadiet 92 · En dag på mellanstadiet 93 · Ett läsår på mellanstadiet 97 · Fyran, femman och sexan – tre läsår och ett stadium i grundskolan 101 · Att lämna över till högstadiet 103

Att vara ämneslärare 105–118 Några ”ramar” 105 · Förberedelsearbete 107 · Verksamhetsformer 108 · Undervisningen 109 · Utvärdering 113 · Lärare och elever 114

Hemspråkslärares arbete 119–135 Hemspråksreformen 120 · Arbetet på olika stadier 121 · Hemspråkslärares arbete 123 · Studiehandledning 130 · Socialt kontaktarbete 131 · Schemaläggning 132 · Läromedel 132 · Stoffurval och betyg 133 · Om attityder och identitet 134 · Några yrkesfrågor 134

Elever som behöver särskilt stöd 137–149 Perspektiv på skolsvårigheter och stödinsatser 137 · Om olika skolproblem 139 · Läs- och skrivsvårigheter 139 · Matematiksvårigheter 141 · Emotionella och sociala störningar 142 · Elever med funktionsnedsättning 143 · Åtgärdsprogram 147

Vi och våra invandrarelever 151–158 Situationen 151 · Så kan det kännas 153 · Sfs – svenska som främmande språk 153 · Detta med identitet 155 · Oförenliga budskap? 156 · Invandrarelever som resurs 157 · Vårt behov av utbildning 158

Samarbetet inom skolan 159–169 Samarbetet med lärarkolleger 159 · Arbetsenheten 160 · Samarbetet med andra arbetskamrater 162 · Samarbetet med skolledningen 162 · Samarbetet mellan årskurser och stadier 164 · Arbetet som klassföreståndare 166 · Samarbetet inom skolan i konferenser 167

Samarbetet mellan skolan och det övriga samhället 171–180 Är skolan en sluten värld? 172 · Förskola – skola – fritidshem 173 · Föräldrakontakten 174 · Föreningar, organisationer och arbetsliv 175 · Den samlade skoldagen 178 · En möjlighet! 179

Skolan som arbetsplats för läraren 181–190 Förutsättningar 182 · Exempel på problem 182 · Självständighet och beroende 186 · Arbetsmiljöproblem och deras lösning 189

Elevers skolmiljö 191–206 Skolstart 194 · Stadieövergångar 196 · Instabila klasser 197 · Skolans storlek 198 · Klasstorlek 199 · Lärar- och elevroll 199 · Uppskattning och självvärdering 201 · Trivsel i skolan 203 · Slutord 205

En elevs funderingar om skolan 207–210 Läraren 207 · Intresse och motivation 208 · Betygen 209 · Elevdemokrati 209 · Vad ska skolan vara? 210

Arbete i lärarlag 211–218 Fem goda skäl att arbeta i lärarlag 211 · Planeringen 212 · Om organisationen 214 · Arbetsenhet och arbetslag 216

Biblioteket i undervisningen 219–226 Biblioteket – en studie- och arbetsplats 219 · Skönlitteraturen som läromedel 219 · Attityder till läsning 222 · Bibliotekskunskap 223 · Grupparbeten kring biblioteksuppgifter 225 · Skolbiblioteket i centrum 226

Studie- och yrkesorientering i skolan 227–238 Syons mål och förekomst 227 · Syon i grundskolan 228 · Gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen 234 · Övriga åtgärder 234 · SYO-funktionärer 235 · Skolans arbetslivskontakter 236

Om elevdemokrati 239–246 Forskning om elevinflytande 239 · En modell för olika former av medinflytande 241 · Några aktuella undersökningsresultat 244

Jämställdhet – mål och verklighet 247–254 Vad är jämställdhet? 248 · Situationen idag 248 · Lösa skott eller skarpa argument? 252 · Vinster 252 · Skolans ansvar 253

Att undervisa om oss och världen 255–266 Elevernas u-landsbild 257 · Inse – ta ställning – handla 259 · Konsekvens och trovärdighet 260 · Att behöva eller behövas 262 · Barn kan – om de får 263 · Vem är det som är aktiv? 265

Undervisningens ramar 267–274 Ramfaktorteorin 268 · Skolan som institution 269 · Pedagogiska texter 271

Den dolda läroplanen 275–280 Philip Jackson 275 · Krav på eleverna 276 · Romiett Stevens 277 · Språkspelet i klassrummet 278

Att förändra skolan – om lokalt utvecklingsarbete 281–289 Den aktuella situationen 281 · Historiskt om utvecklingsarbete 282 · Ny teknik och nya läromedel 283 · Vad menar vi med utvecklingsarbete? 284 · Exemplet ”Elevstyrd undervisning” 286 · Gammal tradition – och ny 289

Datorn i skolan 291–300 Datorer och skolans läroplaner idag 291 · ... och i morgon 292 · Två synsätt 293 · Förutsättningar och krav 294 · Datorstöd – några exempel 295 · Fortlöpande forsknings- och utvecklingsarbete 299

Lärares fortbildning 301–305 En bakgrund 301 · Ny organisation för lokal skolutveckling och personalutbildning 302 · Kopplingen mellan lokalt utvecklingsarbete och personalutbildning 304

Riksdagens beslut om arbetet i skolan 307–318 Några huvudprinciper i SIA-beslutet 1976 308 · Förutsättningarna för beslutet om ny läroplan för grundskolan 309 · Nyckelfrågan 310 · Grundläggande färdigheter och praktiska vardagsfärdigheter 311 · Människan och naturen 312 · Skolan som kulturellt centrum 313 · Elever med särskilda behov 313 · Skolans inre arbete 315 · Betygsfrågan 316 · Förändring och utveckling 317

Skolans mål enligt läroplanerna 319–332 Målparagrafen 319 · Skola för ett demokratiskt samhälle 323 · Jämlikhetsmålet 325 · Måltolkning 329 · När vi målen? 330

Lgr 80 om metoder, arbetsformer och arbetssätt 333–351 Vad säger Lgr 80 mera i detalj om metoder? 336 · Sambandet mellan lärostoffets gruppering och arbetssättet 337 · Sambandet mellan fostran och arbetssätt 341 · Samband mellan organisation och metoder 343 · Hemuppgifter 346 · Läromedel 347 · Vilken metodfrihet för läraren finns i Lgr 80? 347 · Lgr 80 och undervisningsprinciperna i tidigare läroplaner 351

Utdrag ur Liber Utbildningsförlagets produktion 352–353

Register 354

Faktabas

HANDBOK I METODIK

FÖR ARBETET INOM
SKOLA OCH
BARNOMSORG

Redaktion: Jon Naeshund

HANDBOK I METODIK

FÖR ARBETET INOM
SKOLA OCH
BARNOMSORG

är en antologi, där ett trettital författare presenterar sina erfarenhets- och kompetensområden. De hör alla till våra främsta kännare av de olika teman som de behandlar. I en redaktionell inledning knyts de skilda bidragen samman i en översikt av innehållet.

Boken är främst avsedd för pedagogikundervisningen i lärarutbildningen och för annan grundutbildning i pedagogik inom högskolan. Där har nu länge saknats en kursbok i didaktik/metodik. Den bör också vara av stort intresse för redan verksamma lärare, då den tar upp många aktuella företeelser inom utbildningsområdet, t ex arbetsenheter, lärarlag, samlad skoldag, decentraliserad beslutsrätt, skolans kunskapssyn, den dolda läroplanen, undervisningens ramar, datorn i skolan samt den förändrade synen på specialundervisningens organisation.